

...מרגישים...חושבים...מביעים...יוזמים...

דיאלוג בין זכות לאחריות - בראי העימות

כתבו: נאווה מזרחי ורות גבע, מדריכות ארציות ליישום תרבות של זכויות.

מטרות:

- התלמידים ירגישו שמכבדים את זכותם להביע את רגשותיהם, תחושותיהם, חרדותיהם בעקבות העימות
- התלמידים יחשו שמתחשבים ברגשותיהם, בדעותיהם ובמחשבותיהם ומנסים לעזור להם בבית הספר.
- התלמידים יבחינו בין צרכים זכויות ורצונות של כל צד בעימות.
- התלמידים יהיו מודעים לגבולות בין זכות לאחריות במצבים המחייבים פתרון בעיות וטיפול בדילמות.
- מורים יתמכו ויעודדו תלמידים לגבש דעה עצמית, לבטא את דעותיהם, ולקחת חלק בקבלת החלטות הנוגעות לחייהם.
- מורים ידונו בכיתה גם בשאלות השנויות במחלוקת בחברה הישראלית והרב תרבותית
- התלמידים ירכשו אמון למורים ויוכלו לפנות אליהם בכל מצוקה
- התלמידים יהיו שותפים לבניית הסכמות בבית הספר לגבי קודים התנהגותיים במצבי עימות
- התלמידים יפעלו במשימות המזמנות להם חשיבה יצירתית ורב כיוונית

אוכלוסיית היעד:

החינוך היסודי וחיבת בנינים

- ניתן לעשות שימוש בהפעלות על פי שיקול דעת של המורה, בהתאם לשכבת הגיל ולמטרות השיעורים.

מבוא:

משרד החינוך
מינהל פדגוגי
הממונה על יישום חוק זכויות התלמיד

מדינת ישראל נמצאה במצב של מלחמה עם לבנון בצפון במשך תקופה של למעלה מחודש. אוכלוסיית צפון הארץ חוו מתח ואווירה עכורה בישיבת במקלטים ובממ"דים. האוכלוסייה ובמיוחד הילדים ובני הנוער, חשו חרדות ומצוקות שבאו לידי ביטוי בהתנהגויות שונות וגם בשיחות עם חברים והורים. מערכת החינוך מחויבת לתת מענה לילדים ובני הנוער אלו מתוך תחושה של אחריות והבנה למצבם הרגשי, הנפשי, החברתי והקוגניטיבי. המדיה (עיתונים, טלביזיה, רדיו, אינטרנט) חושפת התרחשויות ללא הרף בהן באות לידי ביטוי תמונות של אנשים, ילדים ובני נוער שנקלעו לאירוע, מחשבות, דעות, תלונות, פחדים, חששות, בקשות ושאלות רבות. חשוב לחדד, במיוחד עבור הילדים ובני הנוער, ולשקף את החוויות והאירועים תוך הבנת הזיקה ל"זכות להיות מוגנת" ועל מי מוטלת האחריות לשמור על זכות זו.

למורים:

[התמודדות חינוכית עם סיקור תקשורתי במצבי משבר, ד"ר דפנה למיש](#)
[זכויות האדם ודמוקרטיה](#)

לתלמידים:

[ילדים מדברים מלחמה: לכל אחד יש טיל שמתאים לו](#)
[ישראל נלחמת- אתר בריינפופ](#)
[פנקס זכויות התלמיד](#)
"הייתי רוצה שזה יגמר כבר" – ילדים מדברים מלחמה

מקום הפעילות:

- ניתן לקיים את הפעילות בשלושה אופנים:
1. בכיתה- המורה תדפיס את הטקסטים המופיעים בקישורים ותחלק לתלמידים.
 2. בכיתה שיש בה לפחות מחשב אחד.
 3. בחדר מחשבים.

הבניית ידע סביב יסוד מארגן: זכותי להיות מוגנת?

ביחידה זו נתמקד ב"זכות להיות מוגנת".

מהלך הפעילות:

א. השלימו את המשפט:

- בעקבות המצב/ העימות/ המלחמה/, **אני מרגיש/ה כמו...**
- צרו את הדימוי שכתבתם באמצעות בצק/פלסטלינה/ חומרים אחרים לפי רצונכם
- כתבו לתוצר שיצרתם הכללה מפרשת (הסבר פרשני למה התכוונתם ומדוע)

ב. סיעור מוחין באמצעות רצועות צבעוניות

- בקבוצות, לכל ילד שלוש רצועות בריסטול צבעוניות.
- כתבו על הרצועות שלושה דברים על "מה זה עבורי להיות מוגן"?
- שתפו את חברי הקבוצה בדברים שכתבתם, וארגנו את הדברים באיזו צורה שתבחרו על מנת לדווח במליאה.
- צרו את שרשרת המוגנות של הכיתה ותלו אותה בכיתה.
- בחרו היגד מתוך השרשרת וחשבו, על מי מוטלת האחריות לשמור על הזכות להיות מוגן, כפי שהיא מתוארת בהיגד וכיצד יש לעשות זאת.

ג. התייחסו להיגדים הבאים באמצעות:

חש"מ = חיובי, שלילי, מעניין/מיוחד

- כל הדיירים בבית משותף ישבו ביחד במקלט/בממ"ד
- המלחמה התרחשה בימי החופש הגדול
- רוב הזמן צפינו בטלוויזיה ועקבנו אחר המתרחש

הוסיפו היגדים.....

-
-
-

ד. עיבוי הידע סביב המושג "הגנה"

- משמעות המושג "הגנה" בתחומים שונים:
לפניכם קישורים לטקסטים העוסקים במושג "הגנה".

[משרד המשפטים - מרכז הגנה לילדים ולנוער](#)

[חברה להגנת הטבע](#)

[צבא הגנה לישראל](#)

[הגנה על פרטיות](#)

[הגנה על בעלי חיים](#)

[תוכנת הגנה](#)

[קדם הגנה](#)

[סוגי ציוד מגן אישי להגנת אברי הגוף השונים](#)

[מרחב מוגן](#)

מהלך הפעילות

כל קבוצת תלמידים תקרא טקסט בקישור אחד בלבד ותשיב על השאלות הבאות:

- באיזה סוג הגנה עוסק הטקסט (כגון: הגנה פיזית, הגנה רגשית, הגנה סביבתית)?
- אל מי מתייחסת ההגנה בטקסט?
- באילו אופנים מתבצעת ההגנה בטקסט?
- על מי מוטלת האחריות להגן?

במליאה: כל קבוצה מלמדת את המושג הגנה על פי הטקסט שעסקה בו.

ה. להתבונן במתרחש

מהלך הפעילות

1. לפניכם קישורים לטקסטים המתארים את תחושות הילדים ובני הנוער בצל העימות.

קבוצה א': השיר של אסתר - [רוח מלחמה](#)

קבוצה ב': [שניר מנהריה מספר על התחושות במקלט](#)

זכותי להיות מוגן ואהוב.
זכותי להיות מוגנת ואהובה.
אחריותי לגלות אכפתיות כלפי הזולת.

קבוצה ג': לימוד מלחמה של יותם בן 7 מנהריה.

- כל קבוצת תלמידים תקרא טקסט בקישור אחד בלבד ותשיב על השאלות הבאות:**
- א. מי המשתתפים? תיאור האירוע, האם הייתה פגיעה בזכות? של מי? על ידי מי?
- ב. יותם ושניר מעבירים אלינו מסרים – נסו לזהות מה הם המסרים? ...
- ג. כתבו מכתב לשניר או יותם....חישובו מה חשוב לכם לספר להם?...מה המסר שלכם? מה הייתם מציעים להם לעשות?.....?
- ד. תלמידי הכיתה והמורה החליטו להזמין את יותם, שניר וחבריהם או תלמידים אחרים מהצפון למפגש הכיתתי שלכם, מה תכינו לקראת המפגש? על מה תשוחחו איתם?
- ה. שתפו בפרטים את המליאה.

- מה היה הדומה בכל הטקסטים? מה היה שונה?
- אילו ערכים באים לידי ביטוי בטקסטים השונים.
- מהי הגנה?..... מפני מי?....באילו מצבים?
- תנו דוגמאות להגנה מצבים שונים: בכיתה, בשכונה, בבית, במדינה.

2. האחריות להגנה על תושבי המדינה:

עבודה בקבוצות על פי עניין:

א. כל קבוצה תעסוק בסעיף אחד מבין הסעיפים הבאים:

▪ מתוך " מגילת העצמאות "

"...מתוך קשר היסטורי ומסורתי זה חתרו היהודים בכל דור לשוב ולהאחז במולדתם העתיקה; ובדורות האחרונים שבו לארצם בהמונים, וחלוצים, מעפילים ומגינים הפריחו נשמות, החיו שפתם העברית, בנו כפרים וערים, והקימו ישוב גדל והולך השליט על משקו ותרבותו, שוחר שלום ומגן על עצמו, מביא ברכת הקידמה לכל תושבי הארץ ונושא נפשו לעצמאות

ממלכתית..."

[כל מגילת העצמאות: קריאה והאזנה](#) * * *

▪ **חוק יסוד "כבוד האדם וחירותו"** קובע כי כל אדם זכאי להגנה על חייו, על גופו ועל כבודו.

▪ **מתוך "אמנה לזכויות הילד הבינלאומי"**
"זכותו של כל ילד לקבל עדיפות בטיפול, בהגנה ובהצלה בעיתות אסון וחרום"

ב. בקבוצה, דונו ביניכם בשאלה מהם לדעתכם, הצעדים בהם המדינה צריכה לנקוט על מנת להגן על תושבי המדינה ברמת הפרט (בבית) וברמת הכלל (שכונה, בתי ספר, מוסדות ציבוריים וכד')?

ג. במליאה, שתפו את חברי הכיתה במסקנות אותן גיבשתם.

3. קשר בין הגנה לביטחון

למורה: חשוב למקד את הדיון הקבוצה סביב התובנה העוסקת בקשר בין הגנה וביטחון. קימות דרכים שונות להגנה במצבים שונים. הפעולות הננקטות לשם הגנה מגבירות את הסיכויים להרגשת בטחון ולהפחתת ברמת החרדה.

לתלמידים:

דונו ביניכם וענו על השאלות הבאות:

- בדקו במילון את הערכים לשני המושגים הגנה וביטחון וחפשו את הקשר ביניהם?
- בחנו את שני המושגים הללו ואת הקשר ביניהם בשלושה מרחבים: במרחב האישי, במרחב הקבוצתי ובמרחב הלאומי.

**ו. העמקת הידע באמצעים מגוונים לייצוג ידע ובחירה באחת הדרכים
להפצת הידע האישי**

■ בחרו באחת ההצעות המופיעות לפניכם להצגת הידע האישי/קבוצתי סביב הזכות להיות מוגנת.

■ בתוצר האישי/הקבוצתי יש לבטא את הקול האישי/קבוצתי תוך התייחסות לנושא זכותי להיות מוגנת.

הצעות ורעיונות לעבודה אישית וקבוצתית

1. כתיבה בסביבת אינטרנט

א. כתיבת יומן אישי

■ מידע על יומן אישי ניתן למצוא בקישור הבא: [יומן אישי - מק"מ חיפה](#)
כתיבת יומן אישי יכולה להיעשות בשתי צורות:

כתיבה במחברת וכתיבה באמצעות [בלוג](#) שפירושו [יומן רשת](#).

■ להלן קישורים לאתרי בלוגים בעברית:

[נענע](#)

[תפוז](#)

[מערכת בלוגים](#)

■ דוגמאות ליומני מלחמה:

■ [ליומן מלחמה של יותם בן 7 מנהריה](#).

■ [בלוג-מלחמה בהפתעה, סיפורו של נער מהחזית](#).

■ [כרמיאל, יומן מלחמה](#).

■ [יומן מלחמה של קרן אן ואלינור מילצ'ן](#)

ב. משחק תפקידים בפורום הבית ספרי: חברו זו שיח בין שני תלמידים:

מישראל ומלבנון – ספרו מה עובר עליכם, מה אתם שומעים, מה אתם חושבים על המצב? התייחסו להיבטים הקשורים לזכויות שלכם בעקבות המצב? מהם הקשיים בהם אתם נתקלים? על מי מוטלת האחריות לשמור על הזכויות שלכם? הגיבו לחבריכם מהכיתה, תוך שמירה על תרבות השיח בפורום (קישור לאתר).

■ [העיתון הבריטי למען ילדי לבנון](#)

למורה: חשוב לפני תחילת כתיבה בבלוג או בפורום להבהיר לתלמידים את אופן התנהגות ברשת האינטרנט בסביבות טקסטואליות: שימוש בשפה נאותה, שמירה על כללי מוסר חברתיים ושמירת על כבוד הזולת.

להרחבה ועיון לכללי התנהגות ברשת למורים ולתלמידים ניתן למצוא בקישורים הבאים:

[כללי התנהגות בפורומים](#)

[כללי התנהגות ברשת](#)

[התנהגות אנושית במרחב הווירטואלי](#)

[הגנה על פרטיות](#)

2. יצירת עיתון ילדים ונוער

רציונל מקוצר לצוות החינוכי

כשאנו עוסקים בתקשורת בכלל ובחינוך לתקשורת בפרט, אנו מדברים על שלושה מרכיבים מרכזיים השזורים זה בזה, ומשלימים זה את זה:

החשיפה לתקשורת, ביקורת התקשורת, למידה מתוקשרת פעילה.

התקשורת משמשת לאדם מכשיר להעברת מידע ולהשפעה על התנהגותו של הזולת. מכאן, מידע כלשהו עשוי לשנות התנהגותו של אדם או קבוצה.

תחום חייו של האדם, בפרט הילד, מוגדרת בנגישות למקורות מידע שברשותו, המידע בין שהוא אקטואליה, ובין שהוא בידור, מגיע ללא הרף, בעוצמות הולכות וגוברות ומתוך כוונה למשוך תשומת לב של הצרכן הפוטנציאלי בשוק המידע האינסופי. ערוצי התקשורת ההמוניים איתם אנו נפגשים - הם הכוחות הדומיננטיים המשפיעים על עיצוב תמונת העולם של הדור הצעיר. "המצויאות" מגיעה אלינו אחרי תהליך של עיבוד נתונים ושיקולים מסחריים בדרך לעיצוב דעת הקהל הרצויה של מתוככי התקשורת.

העיתונות הכתובה והמשודרת הם אשר מזינים אותנו באירועי האקטואליה, בתחומי חיים שונים.

הם מקורות הידע, הם הפרשנים ולעיתים הם הזרז של ההתרחשויות בסביבתנו ובעולמנו.

תפקידם העיקרי לספק לנו אינפורמציה בלתי משוחדת על העולם הסובב אותנו, להרחיב את מעגלי התרבות

שלנו, אך בל נקל את ראשנו, העיתונות אינה אובייקטיבית, היא מדווחת מאותה נקודת מוצא

של הכתב / הצלם / העורך וכו'. וכך גם תלמידינו המדווחים מעל דפי העיתון הכתוב או המשודר את האירועים שהם חווים מנקודת מבטם.

זהו אחד הערכים הבסיסיים שעלינו לקיים ולקדם בחייהם: הבעת דעתם בכתיבה או באמצעות במות שיה, שיעצבו את השקפת עולמם ואחריותם בחברה רבת משתנים כמו שלנו.

להלן קישורים למידע חיוני ולמידה בסיסית לכתיבת עיתון:

- [בין עובדה לדיעה](#)
- [אתיקה עיתונאית -](#)
- [דילמות אתיות בכתיבת עיתון -](#)
- [זכות הציבור לדעת- האם תמיד?](#)
- [ומה אתנו, לנו אין זכויות?](#)
- [הזכות לפרטיות](#)

לתלמידים:

לפניכם קישורים למידע בנושא עיתון:

- [מהו עיתון?](#)
- [עיתונאות](#)
- [עיתונאים צעירים](#)

מהמידע שקראתם, ענו על השאלות הבאות:

- מתוך מה תפקיד העיתון ?
- מה ההבדל בין עיתון באינטרנט לבין עיתון מודפס?

באינטרנט

מודפס

עיתון יומי

שבועון

ירחון

- איזה מהם עדכני יותר, לדעתכם?
- אילו מהעיתונים קוראים בבית שלך?
- איזה עיתון אתם מעדיפים לקרוא?..... ציינו את שמותם
- מה המיוחד בעיתון שאתם בוחרים לקרוא?
- דוגמה לעיתון ילדים, בום, מיישוב אשחר שבצפון.

הפעילות:

יצירת עיתון משותף עם תלמידי הצפון

- חיטבו מה תרצו לקרוא / לכתוב / לצלם.... בעיתון המשותף שלכם.
- אילו מדורים יהיו בעיתון זה ?
- האם העיתון יהיה מודפס או אלקטרוני?
- כתבו מכתב ובו הציעו לתלמיד/ה או לכיתה, מצפון הארץ, להפיק עיתון משותף.
- שילחו את המכתב לדוא"ל: zchuyot@gmail.com

3. אמצעי תקשורת נוספים:

1. סרטון או סיפור בתמונות.
 2. מצגת.
 3. יצירת פרסומת המקדמת את ערך האחווה והידידות בין אנשים שונים, בין עמים, בין ילדים ממקומות שונים.
- (ראה הרחבה בנספח מידע בנושא פרסום)

דוגמאות:

- דבורת הדבש
- מצגות תלמידים

4. כתיבת קוד התנהגותי בעת עימות:

מטרות

זכותי להיות מוגן ואהוב.
זכותי להיות מוגנת ואהובה.
אחריותי לגלות אכפתיות כלפי
הזולת.

משרד החינוך
מינהל פדגוגי
הממונה על יישום חוק זכויות התלמיד

1. לעצב את הזכויות כעקרונות פעולה ותחומי אחריות.
2. ליצור דרכים ומנגנונים לפיתוח השיח בין מורים הורים ותלמידים.
3. לקבוע קודים התנהגותיים של השותפים לעימות.
4. לייזום ולאפשר שמירה ומימוש זכויותיהם של אחרים.

מהלך הפעילות

- עבודה בקבוצות (במידה ומשתתפים בפעילות הורים או מורים צרו קבוצות הומוגניות מורים/תלמידים/הורים).
 - קראו את התרחיש הבא: "ללא גבולות"
"ללא גבולות"
- אנחנו קבוצה של אנשים המקימים חברה חדשה בין שתי מדינות באיזור הנקרא "ללא גבולות". יש לנו הזדמנות לקבוע כללים וחוקים שעל פיהם ננהג. תושבי המדינות חולקו לארבע קבוצות משימה וכל קבוצה אמורה לקבוע כללי התנהגות בהיבטים מסוימים. אתם מיצגים את הקבוצה שעוסקת בזכות להיות מוגנת. קבעו את הכללים והדרכים לאכיפתם.
- רשמו עקרונות אלו על בריסטול ותלו אותו במקום מרכזי.
 - התייחסו והגיבו לדברים במהלך שבוע.
 - תוכלו להחתים את השותפים על הכללים, ולהסכים על כלל אחד ולדון על כללים אחרים.

5. מנהיגות בפעולה:

- עם סיום המלחמה בלבנון החליטה מנהיגות הילדים ליצור מפגש משותף בין ילדים מישראל וילדים מלבנון שיתמקד בניסוח מכתב למנהיגי האזור.
- במכתב מבקשים הילדים מהמנהיגים להיכנס לתהליך שלום שישמור על זכויותיהם לחיים בביטחון במדינותיהם ולקיום של יחסי ידידות ואחוה בין המבוגרים ובמיוחד בין הילדים.
- בקבוצה:
- א. נסחו מכתב ברוח זו, תוך הסבר, נימוק ומתן דוגמאות לדבריהם.
 - ב. למי הייתם שולחים את המכתבים? נסחו את המכתב לנמען שאתם פונים אליו,

התייחסו לתפקיד הנמען ותרבותו כדי לעצב את המסר בצורה המשכנעת ביותר ולקדם את מה שאתם מבקשים.

ג. תנו תבנית למכתב :

תאריך עברי לועזי

לכבוד

גב

מר

כתובת

עיר

בסייפא (בסוף) :

בברכה, בכבוד רב, כו'

ג. שלחו גם אלינו את המכתבים לדוא"ל : zchuyot@gmail.com

* ספרים וספורים ברשת:

■ [איך עושים שלום](#), כתבה ואירה נעמי שמואל

■ [ילדי האזעקות](#)

* פעילות נוספת באתר הבא:

[מלחמה בצפון- מק"מ חיפה](#)

ניתן להתייעץ עימנו, צרו קשר:

רותי גבע : 0528363233
נאוה מזרחי : 0505608086
אנדה לורבר: 0522792760

בנספח¹

למה פרסומת :

פיתוח יצירתיות בהתנסות : יצירת פרסומת מן הסוג המצוי לסוג הרצוי .
פרסום מצוי = מעט מידע, פנייה לרגש, הבטחות שווא, שימוש בסטריאוטיפים, ערכים לא רצויים, אלימות סמויה, וכו'.
פרסום רצוי = מידע מספק על המוצר או הערך, הוגנות, אינה פונה לרגש על חשבון השכל, פרסומת שאינה מסתמכת על הבטחות שווא. פרסומת מבטאת ערכים המטפחים התנהגות חיובית, כבוד לאדם או לקבוצה, אמפתיה וכו'.

לעיון :

[ילדים נאמנים למי שנאמן להם](#) (קישור)

[כל קול הילדים צריך להישמע](#) (קישור)

- **אפיקי פרסום- הערוצים העיקריים בהם מעבירים את המסר לקהל היעד :**
 - טלוויזיה- סרטון פרסומת, תשדיר שירות וחסות.**
 - רדיו- פרסומות מילולית בשילוב מוסיקה**
 - עיתונות- מודעות בכל הגדלים.**
 - קולנוע- פרסומות ארוכות יותר מאשר אלה המשודרות בטלוויזיה**
 - קלטות וידאו- הפרסומת משולבת בתוכן, או לפני התוכנית או הסרט**
 - פרסום חוצות- שלטים גדולים מוצבים בכבישים בינעירוניים ועירוניים**

¹ הוכן ע"י אנדה לורבר, אחראית ארצית על הוראת התקשורת בחינוך היסודי ורפרנטית במחוז צפון, בפיקוח על הוראת התקשורת.

משרד החינוך
מינהל פדגוגי
הממונה על יישום חוק זכויות התלמיד

אינטרנט- ערוץ עכשווי לפרסום מוצרים
מכשירי טלפון ניידים- ערוץ עכשווי לעידוד צריכת חבילות תוכן
שקיות ואריזות- ערוץ פרסומי המחולק חינם לכל צרכן
פרטי לבוש- חולצות, כובעים המפרסמים מוצר, שירות, מקום עבודה
סטיקרים- מדבקה על רכב המפרסמת מוצר/מקום עבודה/שירות
דגלים ודגלונים- דגלים בהם מופיע שם המוצר ולוגו החברה
פרסומת במקומות המכירה- דוכני טעימה של מוצרים וחלוקת דוגמיות
דיוור ישיר- חומר פרסומי הנשלח בדואר, מוצמד למגבי הרכב, מחולק במקומות הומי אדם
לוחות מודעות- לוחות גדולים ברחובות וקטנים בכניסות לבתים משותפים
פרסום נייד- על אוטובוסים, סוכנים העוברים מבית לבית
כרזה- תמונה+ מלל פרסומי להצגות, למופעים, ולמותגים
מחזיקי מפתחות, מגנטים, אביזרים עם כתוביות עם שם החברה/המותג

רגע לפני שמפיקים פרסומת... כדאי לתת את הדעת איך מפיקים אותה ומהם מרכיביה

- ❖ **הומור**- המרכיבים, היתרונות והסכנות של שימוש בהומור
- ❖ **מפורסמים**- היתרונות והסכנות של שימוש בסלבריטיז
- ❖ **השוואה**- היתרונות והמגבלות של פרסום השוואתי
- ❖ **הפחדה**- מפחדים את הצרכן "אם... אז"
- ❖ **אשמה**- שימוש ברגשות אשמה כאמצעי שכנוע
- ❖ **חרטה**- חרטה אחרי רכישה והשפעתה על קנייה חוזרת
- ❖ **רגש**- פנייה לפן הרגשי של הצרכן
- ❖ **מגדר**- שימוש בסטריאוטיפים מיניים
- ❖ **הפוך על הפוך**- "מעז יצא מתוק"
- ❖ **חריזה**- חזרה על מילים או צלילים, מספקות כמה אפשרויות לקידוד בזיכרון
- ❖ **סמלים**- שימוש בסמלים וזיהויים עם החברה/המותג (מקדונלד, קוקה-קולה, טיים)